

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.035 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження Ірині Володимирівні **ОБОРОНОВІЙ** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – «Диференціація кримінального провадження в суді першої інстанції».

«15» червня 2023 року.

ОБОРОНОВА Ірина Володимирівна, 1986 року народження, громадянка України. Освіта вища: , у 2008 році з відзнакою закінчила Київський національний торговельно-економічний університет (нова назва – Державний торговельно-економічний університет), спеціальність «Правознавство», кваліфікація – магістр з правознавства, юрист.

З 2013 року працює суддею Дубровицького районного суду Рівненської області, з 2021 року обрана на посаду голови цього ж суду.

Аспірантка Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Науковий керівник – КРУШИНСЬКИЙ Сергій Антонович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Здобувачка має 11 наукових публікацій, зокрема: чотири наукових статтях у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, з яких одна у співавторстві, а також у семи тезах доповідей на науково-практичних конференціях:

1. Оборона І. В. Диференціація провадження в суді першої інстанції за Статутом кримінального судочинства 1864 року. Університетські наукові записки. 2021. № 6 (84). С. 197-207. DOI : 10.37491/UNZ.84.17. URL : https://unz.univer.km.ua/article/view/84_197-207/pdf.

2. Оборона І. В. Особливості спрощеного провадження щодо кримінальних проступків в суді першої інстанції. ScienceRise:Juridical Science. 2022. № 3 (21). С. 26-31. DOI : 10.15587/2523-4153.2022.265189. URL : http://journals.uran.ua/sr_law/article/view/265189/261685.

3. Крушинський С. А., Оборона І. В. Особливості провадження в суді присяжних у контексті диференціації кримінального судочинства. Наше право. 2022. № 3. С. 115-121. DOI : 10.32782/NP.2022.3.19. URL : http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2022-3/NP_2022_3_115.pdf.

4. Оборона І. В. Особливості судового провадження in absentia як прояву диференціації кримінального судочинства. Університетські наукові записки. 2022. № 5-6 (89-90). С. 35-47. DOI : 10.37491/UNZ.89-90.4. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/89-90_35-46/343.

5. Оборона І. В. Система диференційованих порядків кримінального провадження в суді першої інстанції. Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної наукової конференції «Вісімнадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 25 жовтня 2019 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2019. С. 527-529.

6. Оборона І. В. Критерії диференціації кримінального провадження в суді першої інстанції. Актуальні проблеми правової науки в сучасному світі: в умовах глобалізації розвитку інфраструктури: матеріали X Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 02-03 квітня 2020 року). К.: ДУП, 2020. С. 210-212.

7. Оборона І. В. Процесуальна економія – невизнана засада кримінального провадження. Засади функціонування кримінальної юстиції: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 14 травня 2021 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 51-53.

8. Оборона І. В. Деякі особливості кримінального провадження на підставі угод, яке здійснюється щодо неповнолітніх. Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: збірник тез XXV щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (м.Хмельницький, 18 лютого 2021 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 89-91.

9. Оборона І. В., Данькова С. О. Особливості доказової діяльності у спрощеному кримінальному провадженні. Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять осінні юридичні читання «Права людини в сучасному світі: проблеми теорії та практики» (м. Хмельницький, 01-02 жовтня 2021 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 156-157 (особ. внесок – 50 %).

10. Оборона І. В. Спрощені порядки кримінального провадження в суді першої інстанції. Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 27 травня 2022 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 81-83.

11. Крушинський С. А., Оборона І. В. Окремі питання реформування судового провадження у формі приватного обвинувачення. Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 06 жовтня 2022 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 338-340 (особ. внесок – 50 %).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та

права імені Леоніда Юзькова **Сергій Григорович ВОЛКОТРУБ**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«Потребує додаткової аргументації положення наукової новизни в частині використання поняття «різностадійного розгляду провадження» оскільки така термінологія не є усталеною в науці кримінального процесу і може породжувати неоднозначне її сприйняття та розуміння вченими і практиками (с. 21, 23, 30, 48 та ін.).

Авторка робить спробу визначити чинники, вплив яких і викликає потребу диференціації процесуальної форми, що в цілому є однозначно вірним підходом. Але авторка обмежується визначенням лише правових чинників (критеріїв) – матеріально-правових і процесуальних і таким чином залишається поза увагою вплив соціальних, економічних, міжнародно-правових й інших чинників.

У здійсненому авторкою дослідженні виникнення, становлення та розвитку процесуальної форми (підрозділ 1.2) бракує визначення періодизації історичних етапів розвитку, зокрема вказівки на часові рамки. Крім того, з незрозумілих причин авторка робить висновок про обвинувальний історичний тип кримінального процесу, який регламентувався Руською Правдою, одночасно залишаючи поза увагою явні інквізиційні (розшукові) моменти, які вже були властиві тогочасному процесу».

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, **Володимир Вікторович НАЛУЦИШИН**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У дисертації авторка досліджує досвід функціонування суду присяжних у різних зарубіжних державах. Зокрема, наголошується на різному кількісному складі колегії (лави, журі) присяжних. При цьому, пропонуючи запровадити в Україні класичну модель суду присяжних, дисертантка у розробленому проекті Закону України «Про внесення змін та доповнень до Кримінального процесуального кодексу України» (додаток Б) зазначає про здійснення розгляду судом присяжних

2. Здобувачка пропонує у разі запровадження в Україні класичного суду присяжних Міністерству юстиції України, Державній судовій адміністрації України розробити: 1) методичні рекомендації для присяжних по роботі з доказами у кримінальному провадженні (вони мають містити опис вимог допустимості, належності, достатності та критерії достовірності доказів та їх джерел, опис порядку їх дослідження та оцінки тощо); 2) пам'ятку присяжним з викладенням вимог кримінального процесуального закону та відповідей на найбільш поширені у практиці питання. Дисертаційна робота була б посилена, якби авторка розробила проект таких методичних рекомендацій і пам'ятки.

3. Досліджуючи проблеми спеціального судового провадження *in absentia*, здобувачка вважає за доцільне запровадити додаткову гарантію у вигляді проведення повторного судового розгляду у разі з'явлення обвинуваченого. Разом з тим, проведене нею опитування показує досить

неоднозначне ставлення до такої ідеї (додаток Е). У зв'язку з цим дисертантці варто додатково аргументувати таку пропозицію.

4. Дисертаційне дослідження суттєво б збагатилося, якби авторка висвітлила думки зарубіжних науковців з приводу критеріїв диференціації кримінального провадження в суді, а не лише через призму національної доктрини».

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри права Хмельницького національного університету **Олександр Олегович ПУНДА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Одним із результатів дисертаційного дослідження є визначення змісту базової для дослідження категорії «диференціація» кримінальної процесуальної форми. Авторкою підкреслено, що термін «диференціація» кримінальної процесуальної форми (провадження) не використовується у кримінальному

процесуальному законодавстві, однак він введений у доктрину для наукового визначення випадків, коли мають місце певні особливі процедури кримінального провадження. Також наголошено, що інтерес кримінально-процесуальної науки до проблеми диференціації кримінального провадження пояснюється тим, що вона великою мірою пов'язана з лібералізацією кримінального судочинства та необхідністю удосконалення кримінальної процесуальної форми, з раціональністю та економічністю використання сил та засобів кримінального процесу, зі скороченням термінів розгляду кримінальних проваджень, забезпеченням якнайшвидшого захисту прав громадян та задоволенням їх інтересів, необхідністю гарантування прав усіх учасників процесу.

Підтримуючи авторку, підкреслимо, що здійснене дослідження дозволяє запропонувати власну нормативно-правову конструкції категорії «диференціація» кримінальної процесуальної форми (провадження)». Дисертаційне дослідження лише б виграло у разі формулювання проекту відповідної норми-дифеніції, як доповнення до кримінально-процесуального законодавства.

2. У науковій новизні дисертаційного дослідження наголошено, що набула подальшого розвитку позиція про те, що диференційовані порядки кримінального провадження не завжди можуть бути зведені виключно до ускладнення або до спрощення процесуальної форми; окремим диференційованим провадженням притаманні ознаки як спрощення, так і ускладнення процесуальної форми, крім того, можливі випадки поєднання в межах одного провадження декількох диференційованих порядків, у тому числі з протилежними проявами диференціації. Зазначена позиція не позбавлена певної наукової суперечності про яку авторка наголошує і на інших сторінках дослідження. Наприклад, на сторінці 47-48 підкреслено, що, спеціальному судовому провадженню (*in absentia*), на погляд дисертантки, притаманні ознаки як спрощення, так і ускладнення процесуальної форми, однак воно більше тяжіє до ускладнених проваджень. Те ж можна сказати і про провадження у формі приватного обвинувачення, провадження на підставі

угод, в яких превалює прояв спрощення. Більше того, на практиці непоодинокі випадки поєднання в межах одного провадження декількох диференційованих порядків, у тому числі з протилежними проявами диференціації. Мова йде, зокрема, про провадження щодо неповнолітнього, з яким укладена угода про визнання винуватості або угода про примирення. Авторка підкреслює, що 63,1 % опитаних респондентів також погоджуються із тим, що можливі випадки поєднання ознак спрощення і ускладнення процесуальної форми в межах одного провадження. Таким чином, зроблено висновок про те, що хоча у науковій літературі традиційно ведеться мова про два напрями диференціації кримінальної процесуальної форми – дисертантка лише частково погоджується з такою позицією, і вважає, що для окремих проваджень характерним є поєднання ознак спрощення і ускладнення. Нажаль, зазначена теза не знаходить свого продовження і вимагає додаткового пояснення, враховуючи, що структурно дисертація включає поділ диференційованих проваджень лише на дві групи - спрощену (Розділ II) і ускладнену (Розділ III).

3. Досліджуючи проблематику процесуальної економії у кримінальному судочинстві дисертантка наголошує, що складові процесуальної економії наявні в усіх стадіях кримінального провадження, у тому числі в його центральній стадії – стадії судового розгляду в суді першої інстанції, в якій допускаються прояви пришвидшення, спрощення провадження, а також його повного вирішення по суті ще до судового розгляду (при затвердженні вироку на підставі угоди, при звільненні обвинуваченого від кримінальної відповідальності). Виходячи із зазначеного, зроблено висновок, що процесуальна економія повинна розглядатися як засада кримінального провадження, яка проявляється у раціональності при використанні визначених законом засобів досягнення завдань кримінального провадження. З огляду на це, авторка дослідження пропонує включити до системи загальних засад кримінального провадження, передбачених ст. 7 КПК України, засаду процесуальної економії та унормувати її зміст в окремій статті КПК України.

Підтримуючи позицію авторки, необхідно наголосити, що висновки дослідження у цій частині могли бути посилені проектом конструкції відповідної норми, зокрема у частині нової редакції ст. 7 КПК України.

4. Досліджуючи історичні аспекти розвитку інституту диференціації кримінального провадження в суді першої інстанції дисертанткою достатньо обґрунтовано періодизацію розвитку інституту диференціації кримінального провадження в суді першої інстанції, яка включає такі періоди: 1) ранній період; 2) період розвитку; 3) радянський період; 4) сучасний період. При цьому сучасний період – характеризується становленням стійкої тенденції до диференціації кримінального провадження (запровадження низки особливих проваджень, що відрізняються ознаками спрощення або ускладнення процесуального порядку), що знайшла своє чітке унормування у кримінальному процесуальному законодавстві (КПК України 2012 р.).

Підтримуючи позицію авторки, необхідно наголосити, що в історичному плані залишається не охопленим етап від здобуття Україною

незалежності до запровадження у дію КПК України 2012 р. Підкреслимо, що зазначений період визначався певними спробами реформування кримінально-процесуального законодавства, формування проектів КПК України, які не знайшли відповідного практичного втілення. Водночас, аналіз цього періоду лише б посилив загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження.

Підтримуючи в цілому зазначені положення, наголосимо, що висновки дослідження у цій частині могли бути посилені проектами конструкцій відповідних норм, зокрема у частині процесуального доказування, яке б надало більш завершений вигляд сформульованих висновків та пропозицій».

Офіційний опонент – Володимир Михайлович ФІГУРСЬКИЙ, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Дисертантка декларує, що в роботі набула подальшого розвитку позиція про те, що диференційовані порядки кримінального провадження не завжди можуть бути зведені виключно до ускладнення або до спрощення процесуальної форми; окремим диференційованим провадженням притаманні ознаки як спрощення, так і ускладнення процесуальної форми, крім того, можливі випадки поєднання в межах одного провадження декількох диференційованих порядків, у тому числі з протилежними проявами диференціації (с. 23-24). Зокрема, на підтвердження цього наводиться теза, що спеціальному судовому провадженню (*in absentia*) притаманні ознаки як спрощення, так і ускладнення процесуальної форми (с. 47). Разом з тим, не зрозуміло, чому зазначений різновид кримінального провадження аналізується у розділі 3, присвяченому особливостям ускладнених порядків кримінального провадження в суді першої інстанції.

2. Здобувачка зазначає, що чинний КПК України у главі 30 прямо вказує на два особливих порядки провадження в суді першої інстанції: спрощене провадження щодо кримінальних проступків і провадження в суді присяжних. Разом з тим, цілком слушно наголошується, що крім згаданих особливих порядків судового провадження в стадії судового розгляду істотні особливості мають й інші особливі порядки кримінального провадження, передбачені розділом VI КПК України, зокрема, кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю (с. 46-47). Однак детального аналізу зазначеного диференційованого порядку провадження в суді першої інстанції в дисертації не здійснено.

3. Проведене авторкою опитування практиків та науково-педагогічних працівників з приводу можливості винесення присяжними «нуліфікаційного» вердикту показало, що 15,4 % респондентів схвалюють таку ідею, а 45,4 % - допускають, як виняток, її реалізацію (додаток Е, с. 248). З огляду на це, потребує додаткового аргументування теза про те, що винесення присяжними так званого «нуліфікаційного» вердикту у нашій державі є неприйнятним (с. 24, 143)».

Науковий керівник – Сергій КРУШИНСЬКИЙ, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний без зауважень.

Голова ради – докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Юлія Володимирівна ЦИГАНЮК**. Виступ позитивний без зауважень.

Результати голосування: «За» 5 членів ради,
«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Оборонівій Ірині Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.035

Юлія ЦИГАНЮК